

УДК 811.161.2

Ідея української державності у видавничій діяльності Михайла Максимовича

Олена Погрібна,

канд. філол. н., доц.

Черкаський національний
університет імені Богдана
Хмельницькогобульв. Т. Шевченка, 81,
18031, Черкаси, Україна
e-mail: pogribna_olena@ukr.net

© Погрібна О., 2018

У статті проаналізовано погляди М. Максимовича на походження українців та їхньої мови. Акцентовано увагу на тлумаченні М. Максимовичем назв Русь, руський у значенні український, заперечення науковцем норманської теорії державотворення, а також його позиція щодо походження інших народів від українсько-го. Досліджено питання про джерела, за якими М. Максимович вивчав історію України і її мови. Проаналізовано аргументи, на основі яких М. Максимович доводить відмінність східнослов'янських мов від західнослов'янських. Розглянуто роботу М. Максимовича у галузі історично-порівняльних досліджень української та російської мов, на основі чого вчений українську назвав старшою за російську.

Ключові слова: інформаційний простір, Україна, Русь, українська мова, цензура.

Постановка проблеми

Походження українців та їхньої мови хвилювало не одне покоління дослідників, і на кожному історичному етапі цю проблему науковці тлумачили по-різному залежно від панівної ідеологічної концепції та доступного фактичного матеріалу. Сьогодні питання етногенезу українців не втратили своєї актуальності, навпаки — навколо них ведуться нескінченні суперечки фахівців-учених, журналістів, письменників та широкої громадськості. Особливої актуальності це питання набуває в період інформаційної війни і військового конфлікту України з Росією, коли сусідня держава втручається (і так було завжди) в наш інформаційний простір. У зв'язку з цим надзвичайно важливими на сучасному етапі є ті праці, у яких порушене питання висвітлюється згідно з історичною правдою, оскільки це сприяє запереченню антинаукової російської концепції походження українського народу та його мови від „старшого брата”. Саме такими є сміливі для свого часу патріотичні розвідки М. Максимовича “Звідки йде руська земля. За переказом Несторової повісті та за іншими старовинними писаннями руськими” та “Історія стародавньої руської словесності”.

Аналіз останніх публікацій

Варто зазначити, що у більшості досліджень радянського періоду ігнорувалися або й зовсім заперечувалися українознавчі аспекти творчості М. Максимовича, а оцінка його особистості зводилася до “співця спільної колиски російського, українського та білоруського народів”, оскільки трактування поглядів ученого підпорядковувались радянській ідеології. Це стосується, зокрема, досліджень П. Маркова [8], Д. Острянина [10] та інших. Сучасні дослідники намагаються позбутися “ярликів”, навішаних на особистість М. Максимовича. На проукраїнських поглядах М. Максимовича наголошено у працях І. Огієнка [9], М. Тимошика [12], Г. Півторака [11]. Результатом плідної роботи вчених стає поява ґрунтовних монографій В. Короткого та С. Біленького [4], М. Корпанюка [5], цілої низки публікацій у пресі та проведення наукових конференцій.

Завдання статті

Завданням статті є на основі книг “Звідки йде руська земля. За переказом Несторової повісті та за іншими старовинними писаннями руськими” та “Історія стародавньої руської словесності” проаналізувати погляди М. Максимовича на походження українців та їхньої мови.

Виклад основного матеріалу

М. Максимовичу вдалося опублікувати свої книги в умовах жорсткої царської цензури. У зв'язку з цим вважаємо за необхідне звернути увагу на тлумачення назв Русь, руський, оскільки саме їх вживання у заголовках та змісті монографій пояснює багато незрозумілих, на перший погляд, моментів. Походження слів Русь, руський остаточно не з'ясоване, але нас цікавить не етимологія цих назв, а історія їх вживання в різні історичні періоди. Найновіші дослідження сучасної славістики дають підстави зробити висновок, що “Руссю споконвічно називали сучасну територію України, а прикметник руський вживався як самоназивання українців” [11, с. 81].

Тлумачення слова “руський” у значенні “український” використовувалось протягом не одного тисячоліття, але у XIV–XV ст. Московія присвоїла собі назву Русь, що спричинено насамперед великодержавницькими амбіціями московських царів і втручаннями константинопольського патріарха та його церковної адміністрації. Відтоді й почалася плутанина, пов'язана із вживанням поняття “руський” (яке однозначно означає “український”) у значенні “російський”, що триває до сьогодні, особливо у російських засобах масової інформації і навіть у деяких наукових працях. Але і це ще не все: нині дуже часто можна зустріти заміну понять Давня Русь, давньоруський (тобто належний до періоду Київської Русі) на “Росія”, “російський”. При цьому антинаукова версія про походження Великої Росії від княжих київських

часів, а України набагато пізніше, поширена у Царській Росії та підтримувана за радянських часів, насаджується не тільки на території Росії, а насамперед в сучасній Україні з метою знищення Української національної держави [2, с. 5–6].

Про те, що спільної “руської” мови ніколи не було, зустрічаємо обґрунтовані докази в І. Огієнка: “Говорити про єдність давніх східних племен північних і південних не маємо жодних наукових підстав, — такої єдності ніколи не було, й ніколи не було якоїсь однієї спільної руської мови на Сході слов’янства. Так, Україна, що тоді звалася Русь, під своєю державою об’єднала в IX–X віках увесь слов’янський Схід, цебто народи український, російський та білоруський, але це було об’єднання виключно державне, політичне і в жодному разі не етнічне й не мовне” [9, с. 87].

Таким чином, царська цензура, а згодом і радянські дослідники творчості М. Максимовича, прикметник “руський” прочитали як “російський”, а сам видавець, теорії якого на сучасному етапі обґрунтовано доведені, у своїх працях назви “руський”, “малоросійський”, південно-руський вживав як синоніми до слова “український”, рідше розуміючи під словосполученням “руська мова” усі східнослов’янські мови (українську, російську та білоруську).

Виходячи із того, що мова — це першорядний фактор у розвитку держави, у проблематиці історико-філологічних видань М. Максимовича виокремлено дві основні проблеми, вирішення яких, на його думку, — це запорука правильного визначення корінних властивостей української мови: 1) місце руського (тобто українського) народу та його мови серед інших слов’янських; 2) відношення руської мови до церковнослов’янської.

Задум висвітлити правдиву версію походження українців з’явився у М. Максимовича на початку 30-х років XIX століття. “У 1834 році, коли лютували пересуди про вплив скандинавства на руську мову і на все давнє життя Русі, а також різноманітні вчення про походження Русі, — згадує цей період сам видавець у автобіографії, — я дослідив це питання і зупинився на старій руській версії про Русь: що вона була не із скандинавських німців, а з прибалтійських слов’ян, рузьких або руйських” [1, с. 89]. На той час проблеми історії України не були новими для М. Максимовича: він мав багатий запас історичних знань, що стало міцним ґрунтом для критичного аналізу і дозволило вченому робити свої серйозні висновки.

Цікавим є питання про джерела, за якими М. Максимович вивчав історію України. Річ у тім, що тогочасна українська історіографія перебувала у скрутному становищі, оскільки майже не існувало праць, які сучасники М. Максимовича могли використати у цій справі. Так П. Клепацький, історик початку XX століття, серед таких джерел на-

зиває “Історію Русів” (“чудовий твір з погляду літературного, але дуже непевний історичний підручник”), “Історію Малої Росії” Д. Бантиш-Каменського та “Історію Малоросії” М. Маркевича [3, с. 80]. Але незадовільною була не лише кількісна сторона, а й якісна: у названих розвідках помітно дуже багато неточностей і вигадок, що М. Максимович зі своїм критичним мисленням дуже гарно розумів, тому основним джерелом у вивченні історії України він обрав для себе першоджерела (документи, архівні матеріали тощо). Таким чином, свою діяльність у царині історії вчений проводив у двох напрямках: по-перше, вивчення першоджерел з історії України, по-друге, критичний аналіз існуючих історичних досліджень.

Вищезазначені засади лягли в основу книги “Звідки йде руська земля. За переказом Несторової повісті та за іншими старовинними писаннями руськими”, якою М. Максимович започаткував серію видань з історії України (альманах “Кієвлянин”, “Украинець”, численні публікації у наукових журналах). “Книга про Руську землю (іменем якої у давнину називалася власне земля київська (!) була передмовою до праць над старовиною Києва та усієї Південної Русі” [1, с. 89] — ці слова М. Максимовича стали кредом його історично-видавничої діяльності.

До свого видання М. Максимович підібрав два епіграфи, взяті з протилежних за змістом праць: 1) вислів Нестора, літопис якого став водночас і основним джерелом при написанні видавцем своєї розвідки, і матеріалом для заперечення, оскільки Нестор підтримував варязьку теорію походження Русі: “... Звідки пішла Руська Земля, хто у Києві почав вперше княжити і звідки Руська Земля стала бути”; 2) цитата з праці М. Ломоносова, одного з найбільших авторитетів для М. Максимовича, де заперечується варязька версія: “Не справедливо вважати, що Варязьке ім’я приписують одному народу. Велика кількість сильних доказів переконують, що Варяги від різних племен і народів походили” [7, с. 2].

У передмові, написаній 1 грудня 1836 року, М. Максимович визначає новаторство своєї книги. “Пропоную увазі і суду читачів, — пише видавець, — дослідження про Русів і Варяг ... за переказом про них Преподобного Нестора, яке я намагався узгоджувати з іншими нашими, особливо давніми, писаннями, і трактую цю проблему по-своєму, на відміну від інших, оскільки, за моїми дослідженнями, у жодного російського вченого до XIX століття не зустрічаємо думки, щоб Руси були Скандинавами” [7, с. 5].

Отже, праця М. Максимовича, присвячена історії України, — це ґрунтовна розвідка, основним джерелом якої стали два списки “Повісті врем’яних літ” Нестора-літописця: “Лаврентіївський, написаний у Суздалі Іноком Лаврентієм у 1377 році, та Іпатіївський, написаний також

у XIV столітті (на думку Карамзіна) та ймовірно в Південній Русі, — як два найдавніші, — обґрунтовує видавець вибрані джерела, — а тому, якщо в них і є відхилення від оригіналу Нестора, то вони незначні і несуттєві. Першим з них я користувався за надрукованим виданням Тимковського (Москва, 1824), яке переривається на 1019 році, коли затвердився Ярослав у Києві, другим — за Шлецеровим у російському перекладі Язикова (Санкт-Петербург, 1809–1819), яке закінчується 980 роком, початком князівства Володимира у Києві. Інші списки Руського Літопису належать до пізнішого часу і, за винятком Кенигзберзького (XVI ст. за Карамзіним), іноді містять значні відмінності від перших двох відповідно до думок, які панували у Середньовіччі” [7, с. 5–6].

Тут же, у передмові, М. Максимович пропонує свою періодизацію історії України. Він виділяє чотири періоди:

- 1) період давній — від 60-х років IX століття до останньої чверті XIII століття;
- 2) період середній — кінець XIII — XVIII століття;
- 3) період новий — XVIII — перша чверть XIX століття;
- 4) період новітній, або сучасний.

У основній частині роботи „Дослідження про Русів та Варягів” послідовно викладено результати дослідження М. Максимовича історії східних слов’ян. Стрижневим у роботі стало питання “від кого дісталось народові і мові нашій ім’я Русі, яке об’єднало собою східних слов’ян? І якщо це ім’я не було спільним для них здавна, то якому народу належало воно спочатку — слов’янському чи неслов’янському, і якому саме?” [7, с. 10]. М. Максимович дає чітку і досить сміливу на той час відповідь на окреслене запитання — “Київ (!) є матір’ю міст руських: звідси пішла Земля Руська” [7, с. 35], під руськими маючи на увазі українські, російські та білоруські міста Чернігів, Переяслав, Любеч, Ростов, Полоцьк та інші. Саме цей вислів (на підставі ототожнення понять “русський” і “російський”) згодом будуть перекручувати радянські дослідники творчості М. Максимовича, називаючи його “співцем братніх народів”.

Як було вже видно з підібраних М. Максимовичем епіграфів та з висловлених думок у передмові, вчений виступає проти норманської теорії державотворення, яку проголошує Нестор і яку до XIX століття, за спостереженнями М. Максимовича, вчені не підтримували, як, до речі, не підтримували і вважали антинауковою і царська Росія, і Радянська влада. Тільки кожен переслідував свою мету: історики царської Росії, зокрема М. Погодін, вважали, що Руську державу заснували росіяни, від яких походять українці і білоруси; радянські вчені наполегливо впроваджували у народну свідомість дещо “м’якший” міф про “спільну колицу трьох братніх народів”, які мали єдину давньоруську народність, що стала етнічною основою росіян, українців

і білорусів, при чому “старшим братом” називали, зрозуміло, росіян. М. Максимович обґрунтовано довів неправоту М. Погодіна у своїй відомій “філологічній війні” з ним.

У другому розділі „Післямова про різноманітність і єдність наукових точок зору про Русь” видавець не тільки аналізує погляди на походження Русі різних учених (І. Болтіна, В. Татищева, М. Погодіна, М. Каченовського, Морошкіна), а й звертається до народних переказів, оскільки, за його словами, “іноді в повір’ях народних міститься більше істини, ніж у дослідженнях учених” [7, с. 57]. Зрозуміло, що він не наслідував сліпо ні перші, ні другі джерела, а критично, проте з належною увагою, до них ставився.

М. Максимович підкреслював, що руси і варяги — це два різні народи: “... русів наших не дарма вважали здавна слов’янами і не варто називати їх скандинавами. Ця думка, після нових досліджень, стає для мене істиною позитивною, я приймаю русів як окремий народ, що належав до північно-західної гілки слов’ян. Таким чином слов’янський переказ про трьох братів перетворюється для мене у явище історичне; він втрачає казкову пелену, в якій приховувалася істина про плем’я тієї Русі, від якої, за словами Нестора, отримала ім’я земля Руська (яка до того часу називалася Скіфією, Сарматією, Гардариком...). Без наукових досліджень не можна знайти істину, а тому більш охоче я схилиюсь до думки про плем’я русів, що воно було слов’янським народним переказом” [7, с. 64].

Аналізуючи різні наукові дослідження, М. Максимович з толерантністю і повагою підходить до їх оцінки, зауважуючи певну правоту кожного з них. Однак, поряд з цим учений звертає увагу і на певні неточності, які знаходить у цих розвідках, які подекуди доведені до повного абсурду. “Ці думки, — зауважує видавець, — показують схожість Русі у одних з фінами, у других з болгарами, у третіх зі скандинавами і т. д. Але походити від них усіх — це неприродно за логічними законами! Якщо доводити, що і скандинави, і фіни, і болгари були русами, то і слід не русів створювати від них, а їх від русів, оскільки в такому випадку вони б називалися русами” [7, с. 66–67]. На основі цих міркувань М. Максимович робить спробу узагальнити версії походження русів і вивести на їх основі загальну: названі племена мали з Руссю давні зв’язки, але пізніше розріднилися з нею, перейменувалися і виокремилися у різні племена. Виходячи з цього, М. Максимович пропонує свою попередню гіпотезу “про спорідненість Русі з іншими народами, ...Русі як племені давнього і родоначальника (!) для багатьох інших народів” [7, с. 68]. Ця версія, яка по суті пропонує розглядати походження інших народів від українського, була занадто сміливою на той час, але уміло завуальованою під назвою “Русь”, яку царська цензура прочитала як “Росія”.

Оскільки історії держави не існує без історії її мови, то логічним продовженням книги М. Максимовича “Звідки йде руська земля. За переказом Нестерової повісті та за іншими старовинними писаннями руськими” стала “Історія стародавньої руської словесності”. Головне завдання, яке поставив перед собою видавець, — це з’ясувати у своїй книзі основні відмінності східнослов’янських мов від західнослов’янських, а також виділити основні характерні риси трьох мов (української, російської та білоруської), які виокремлюються у межах східнослов’янської групи.

Поділ руської словесності на періоди і відділи повністю збігається з періодизацією історії держави, запропонованою М. Максимовичем у попередньому виданні. Плем’я полян М. Максимович відносить до південно-східних (південно-руських) слов’ян і робить такий же сміливий висновок, як і в попередньому виданні: “поляне перші назвали себе Руссю; їх головне місто Київ стало матір’ю міст Руських; від них поширилося — спочатку по Київській Руській землі або Україні (!), а потім і по всій Русі — нове життя її... Спочатку Руссю називалася лише Київська земля (або Україна), а згодом приєднався і Новгород” [6, с. 36–45]. Крім цього, М. Максимович простежує, коли вперше з’являється ім’я Україна: у Літописі Київському наприкінці XII століття, а саме у 1187 році.

У своїй праці М. Максимович характеризує українську, російську і білоруську мови як самостійні. Особливий інтерес становлять погляди М. Максимовича про вживання понять “руський”, “великоросійський”, “малоросійський”: “Власне руською мовою називається у нас зараз мова великоросіян... Народна ж мова Південної Русі зазвичай називається малоруським наріччям... Але в Галичині і по цей час місцева мова не перестала називатися просто мовою руською — тим іменем, яке здавна (!) належить усій південно-руській мові, яким називалася вона перша, набагато раніше до того, коли присвоїли його великоросіяни (як і сама назва Русь або Руська земля спочатку належала Київській землі або Україні)” [6, с. 96]. Ці важливі висновки про справедливе вживання прикметника “руський” у значенні “український” обґрунтовано доведені вченими на сучасному етапі розвитку історичних та філологічних наук.

Висновки

Отже, видання М. Максимовичем праць з історії та словесності має дуже важливе значення.

1. По-перше, він серйозно поставив і обґрунтував питання про самостійність та давнє походження українців та їхньої мови.

2. По-друге, запропонував власну класифікацію слов’янських мов, поділяючи їх на східнослов’янську і західнослов’янську групи та виокремлюючи у межах першої три самобутні мови — українську, ро-

сійську та білоруську, яким відповідають три окремі народності або етнічні типи.

3. По-третє, М. Максимович був першим ученим, який працював у галузі історично-порівняльних досліджень української та російської мов, вважаючи їх окремими розгалуженнями східнослов'янської групи мов, при чому українську мову називав старшою за російську.

Незважаючи на найновіші досягнення мовознавства, історії, археології, антропології та інших суспільних наук, на сьогодні існує чимало антиукраїнських течій, а значна частина українців ніяк не може позбутися комплексу меншовартості. Ситуація дуже ускладнюється тим, що Росія постійно (а особливо зараз) веде цілеспрямовану і потужну інформаційну війну проти України. У зв'язку з цим питання походження нашої нації та мови завжди є актуальними і відкритими для небайдужих дослідників інформаційного простору України в його історичній ретроспективі.

ЛІТЕРАТУРА

1. З іменем Святого Володимира: Київський університет у документах, матеріалах та спогадах сучасників : у 2 кн. / [упоряд.: В. Короткий, В. Ульяновський]. — К. : Заповіт, 1994. — Т. 1. — 398 с.
2. Карпенко В. Як повернути манкурту пам'ять?.. / В. Карпенко. — К. : Газета "Вечірній Київ", 1997. — 432 с.
3. Клепацький П. Михайло Олександрович Максимович як історик / П. Клепацький // Україна. — 1927. — Кн. 6. — С. 80—84.
4. Короткий В. Михайло Максимович та освітні практики на Правобережній Україні в першій половині XIX століття / В. Короткий, С. Біленький. — К. : ВЦ "Київський університет", 1999. — 388 с.
5. Корпанюк М. Слово і дух України княжої та України козацької (Михайло Максимович — дослідник давньоруської літератури) / М. Корпанюк. — Черкаси : Брама, 2004. — 280 с.
6. Максимович М. История древней русской словесности : у 2 кн. / М. Максимович. — Кн. 1. — К. : Университетская типография, 1839. — 226 с.
7. Максимович М. Откуда идёт Русская земля, по сказанию Несторовой повести и по другим старинным писаниям русским / М. Максимович. — К. : Университетская типография, 1837. — 147 с.
8. Марков П. Общественно-политические и исторические взгляды М. А. Максимовича / П. Марков. — К. : Вид-во Київського університету, 1986. — 246 с.
9. Огієнко І. (Митрополит Іларіон). Історія української літературної мови / [упоряд., авт. іст.-біогр. нарисів та приміт. М. С. Тимошик] / І. Огієнко. — К. : Наша культура і наука, 2001. — 440 с.
10. Острянін Д. Світогляд М. О. Максимовича / Д. Острянін. — К. : Держполітвидав УРСР, 1960. — 162 с.
11. Півторак Г. Українці: звідки ми і наша мова. Дослідження, факти, документи / Г. Півторак. — К. : Віпол, 2014. — 280 с.
12. Тимошик М. Історія видавничої справи : підручник. — [2-ге вид., виправлене] / М. Тимошик. — К. : Наша культура і наука, 2007. — 496 с.

REFERENCES

1. Korotkyi, V., Ulianovskyi V. (Eds.). (1994). Z imenem Sviatoho Volodymyra: Kyivskiy universytet u dokumentakh, materialakh ta spohadakh su chasnykiv [With the

- name of St. Volodymyr: Kyiv University in documents, materials and memoirs of contemporaries]. (Vol. 1). Kyiv: Zapovit, p. 398 (in Ukrainian).
2. *Karpenko, V.* (1997). Yak povernuty mankurtu pamiat?..[How to get back to a mankurt memory?..]. Kyiv: The newspaper “Vechirnyi Kyiv”, p. 432 (in Ukrainian).
  3. *Klepatskyi, P.* (1927). Mykhailo Oleksandrovykh Maksymovych yak istoryk [Mykhailo Oleksandrovykh Maksymovych as a historian]. (Vol. 6). Ukraine: (N. p.), pp. 80–84. (in Ukrainian).
  4. *Bilenkyi, S., Korotkyi V.* (1999). Mykhailo Maksymovych ta osvitni praktyky na Pravoberezhnii Ukraini v pershii polovyni XIX stolittia [Mykhailo Maksymovych and educational practices in the Right-Bank Ukraine in the first half of the nineteenth century]. Kyiv: VTs “Kyiv University”, p. 388 (in Ukrainian).
  5. *Korpaniuk, M.* (2004). Slovo i dukh Ukrainy kniazhoi ta Ukrainy kozatskoi (Mykhailo Maksymovych — doslidnyk davnoruskoi literatury) [Word and the spirit of Ukraine of the prince and Ukraine of the Cossack (Mykhailo Maksymovych — researcher of ancient literature)]. Cherkassy: Brama, p. 280 (in Ukrainian).
  6. *Maksimovich, M.* (1839). Istorija drevnej russkoj slovesnosti [History of ancient Russian literature]. (Vol. 1). Kyiv: University typography, p. 226 (in Russian).
  7. *Maksimovich, M.* (1837). Otkuda idjot Russkaja zemlja, po skazaniju Nestorovoju povesti i po drugim starinnyim pisanijam russkim [Where does the Russian land come from, according to the story of Nestor’s story and other old Russian writings]. Kyiv: University typography, p. 147 (in Russian).
  8. *Markov, P.* (1986). Obshhestvenno-politicheskie i istoricheskie vzglyady M. A. Maksimovicha [Socio-political and historical views of M. A. Maksimovich]. Kyiv: Publishing house of Taras Shevchenko Kyiv National University, p. 246 (in Russian)
  9. *Ohiienko, I.* (2001). Mytropolyt Ilarion Istoriiia ukraïnskoi literaturnoi movy [Metropolitan Hilarion The History of Ukrainian Literary Language]. (M. S. Tymoshyk, Ed.). Kyiv: Nasha kultura i nauka, p. 440 (in Ukrainian).
  10. *Ostriainin, D.* (1960). Svitohliad M. O. Maksymovycha [Worldview of M. O. Maksymovych]. Kyiv: Derzhpolityvydav URSR, p. 162 (in Ukrainian).
  11. *Pivtorak, H.* (2014). Ukraintsi: zvidky my i nasha mova [Ukrainians: where are we from our language?]. Doslidzhennia, fakty, dokumenty [Research, facts, documents]. Kyiv: Vipol, p. 280 (in Ukrainian)
  12. *Tymoshyk, M.* (2007). Istoriiia vydavnychoi spravy: pidruchnyk [The history of publishing: a textbook]. Kyiv: Nasha kultura i nauka, p. 496 (in Ukrainian).

THE IDEA OF THE UKRAINIAN SOVEREIGNTY IN PUBLISHING ACTIVITY OF MYKHAILO MAKSYMOVYCH

Pohribna Olena,

Candidate of Sciences (Philology), Associate Professor
Cherkassy B. Khmelnytskyi National University
81 T. Shevchenko blv.
18031, Cherkassy, Ukraine
e-mail: pogribna_olena@ukr.net

The article deals with the analysis of M. Maksymovych’s views on the origin of Ukrainians and their language. The accent is put on pro-Ukrainian standpoint of the scientist and publisher of books on the history of Ukraine and history of the Ukrainian language, in which M. Maksymovych gave grounds of independence and ancient origin of Ukrainians and their language. The analysis is done on the basis of books «Where Rus comes from. After rendering Nestor’s narrative and other ancient Rus writings» and «The History of ancient Rus literature and folklore».

The attention is concentrated on M. Maksymovych’s interpretation of the names Rus Russian in the meaning «Ukrainian», his objection to Norman theory of state creation process and his

standpoint concerning the origin of other peoples from the Ukrainians. Special attention is paid to M. Maksymovych's opinion about Rus called Kyiv Rus. Besides, the scientist traces the time of the first mentioning of the name «Ukraine» (in the Kyiv Chronicle at the end of the XIIth century, in 1187 exactly).

The author researched the question of sources on the basis of which M. Maksymovych studied the history of Ukraine and its language: critical analysis of exiting historic investigations («The History of Rus people», «The History of Russian Minor» by D. Bantysh-Kamenkyi, «The History of Little Russian» by M. Markevych), and the main point is the study of original sources (documents, archive, records and the rest).

The author analyses the arguments on the basis of which M. Maksymovych proves the difference of East-Slavonic languages from West-Slavonic ones and singles out principal characteristic features of three languages (Ukrainian, Russian, Belarussian), which he classifies within East-Slavonic group.

The author analyzed M. Maksymovych's work on historic-comparative analysis of the Ukrainian and Russian languages. As the result of such analysis M. Maksymovych came to the conclusion that both these languages are separate ramifications of East-Slavonic group of languages (which separate nationalities or ethnic groups agree with), and he considered the Ukrainian language older then the Russian one.

Key words: *information space, Ukraine, Rus, censorship, the Ukrainian language.*